

МЕТОДИКА

за

определяне на дневна такса за дисбаланс

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Тази методика определя реда и условията за изчисляване на размера на дневния дисбаланс и за образуване и прилагане на дневна такса за дисбаланс.

Чл. 2. Методиката цели гарантиране формирането на недискриминационни такси за дисбаланс за ползвателите на газопреносните мрежи, създавайки стимули за ползвателите на територията на страната да балансират ефикасно балансовите си портфолия. Таксите отразяват реално направени разходи за дейността балансиране.

Чл. 3. Методиката се прилага поотделно по отношение на балансовите зони на газопреносните мрежи на територията на Република България.

Чл. 4. (1) Приложимият модел на балансиране е модел за дневно балансиране, който използва толеранс и финансово изчистване на възникнали дневни дисбаланси.

(2) Балансьорът купува и продава природен газ за балансиране с цел покриване на индивидуалните дисбаланси на ползвателите на газопреносните мрежи, подлежащи на балансиране.

Чл. 5. Балансьорът води отделна счетоводна отчетност по отношение на разходите и активите, с които се извършва дейността балансиране.

Глава втора

ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА РАЗМЕРА НА ДНЕВНИЯ ДИСБАЛАНС

Чл. 6. За всеки газов ден D, балансьорът изчислява начално определено дневно количество дисбаланс ($\Delta_{нач}$), разпределено на ползвател на следващия ден D+1, чрез изваждане на начално разпределените количества, изтеглени на изходни точки на балансовата зона от ползвателя от начално разпределените количества, подадени на входни точки на балансовата зона за газовия ден D от същия ползвател по формулата:

$$\Delta_{нач} = Q_{нач}^{вх} - Q_{нач}^{изх},$$

където:

$Q_{нач}^{вх}$ - сума от начално разпределените количества на ползвателя на всички входни точки в балансовото му портфолио за балансовата зона през газовия ден D;

$Q_{нач}^{изх}$ - сума от начално разпределените количества природен газ на ползвателя на всички изходни точки в балансовото му портфолио за балансовата зона през газов ден D.

Чл. 7. Балансьорът уведомява всеки ползвател за начално определеното дневно количество дисбаланс за ден D, не по-късно от 13:00 часа на следващия газов ден D+1.

Чл. 8. (1) По всяко време между 13:00 часа на ден D+1 и 13:00 часа на четвъртия ден в месеца, следващ месеца на отчетния ден, начално определеното дневно количество дисбаланс на ползвателя за всеки газов ден от месеца може да бъде променено в резултат на промяна на начално разпределените дневни количества на входни и изходни точки от балансовото портфолио на ползвателя за съответния газов ден. Причини за промяна могат да бъдат грешки в ИТ-рутинни процедури, отчитане на протоколи за разпределение на количествата между ползватели на входни и изходни точки, човешка грешка или открити отклонения в показанията на средствата за търговско измерване от допустимия диапазон на точност.

(2) Балансьорът определя на всеки ползвател крайни количества дисбаланс за всеки газов ден на предходния месец, след като бъдат направени крайните разпределения на входните и изходни количества за балансовата зона за съответния ден по формулата:

$$\Delta_{кр} = Q_{кр}^{вх} - Q_{кр}^{изх}$$

където:

1. $Q_{кр}^{вх}$ - сума на крайно разпределени количества на входни точки на ползвателя по отношение на газовия ден D, определена по формулата:

$Q_{кр}^{вх} = Q_{нач}^{вх} + q^{вх} Q_{нач}^{вх}$ - сума от начално разпределените количества на ползвателя на всички входни точки в балансовото му портфолио за балансовата зона за газовия ден D;

$q^{вх}$ - корекция в разпределените дневни количества на входни точки след проведена процедура по преразпределение (положителна или отрицателна) за газовия ден D.

2. $Q_{кр}^{изх}$ - сума на крайно разпределени количества на изходни точки на ползвателя по отношение на газовия ден D, определена по формулата:

$$Q_{кр}^{изх} = Q_{нач}^{изх} + q^{изх}$$

$Q_{нач}^{изх}$ - сума от начално разпределените количества на мрежовия ползвател на всички изходни точки в балансовото му портфолио за балансовата зона за газовия ден D;

$q^{изх}$ - корекция в разпределените дневни количества на изходни точки след проведена процедура по преразпределение (положителна или отрицателна) за газовия ден D.

Чл. 9. (1) Балансьорът съобщава на ползвателя информация за крайните разпределени дневни количества дисбаланс за всяка балансова зона не по-късно от 17:00 часа на четвъртия ден на газовия месец, следващ отчетния.

(2) Ако начално определените дневни количества дисбаланс и крайните дневни количества дисбаланс, разпределени на ползвателя за всеки газов ден са различни, изчислените дневни такси дисбаланс за всяка балансова зона се преизчисляват с база за изчисление определените крайни дневни количества дисбаланс.

Чл. 10. (1) Всички дневни дисбаланси за балансовите зони подлежат на финансово изчистване към финансовата сметка на съответния ползвател, като за всеки ден от месеца салдото на финансовата сметка се променя със сумите, изчислени по формулите:

1. за частта от дневния дисбаланс, попадащ в рамките на предоставения толеранс:

а) в случай, че абсолютната стойност на дневния дисбаланс е по-голяма от изчисления толеранс за деня D в зависимост от знака на дисбаланса:

$$C_T^D = \pm T^D \text{Ц}_{ПГБ}^D$$

б) в случай, че абсолютната стойност на дневния дисбаланс е по-малка от изчисления толеранс за деня D:

$$C_T^D = \pm \Delta^D \cdot C_{ПГБ}^D$$

2. за частта от дневния дисбаланс, попадаща извън рамките на предоставения толеранс, изчислявана в случай, че дневният дисбаланс в абсолютно изражение е по-голям от изчисления толеранс за деня D:

а) ако дисбалансът е положителен:

$$C_{ИТ}^D = (ABS(\Delta^D) - T^D)(C_{ПГБ}^D - МК * C_{ПГБ}^D)$$

б) ако дисбалансът е отрицателен:

$$C_{ИТ}^D = -(ABS(\Delta^D) - T^D)(C_{ПГБ}^D + МК * C_{ПГБ}^D)$$

3. съкращенията във формулите по т. 1 и т. 2 са, както следва:

C_T^D – сума на изчистване на дневен дисбаланс в рамките на толеранса, лв.;

$C_{ИТ}^D$ – сума на изчистване на дневен дисбаланс извън рамките на толеранса, лв.;

$C_{ПГБ}^D$ – цена на природния газ за балансиране за деня D, лв./MWh;

T^D – изчислен толеранс за деня D, MWh;

$ABS(\Delta^D)$ – абсолютна стойност на определен дисбаланс за деня D, MWh;

МК – малка корекция, %.

(2) Сумите по ал. 1, т. 1 и т. 2 се добавят към финансовата сметка на съответния ползвател за всеки ден от периода на балансиране.

(3) Малката корекция се изразява в % и е в рамките от 3% до 10%.

(4) За първата година от въвеждане на такса за дисбаланс се определя малка корекция в размер на 10%. За всяка следваща година размерът на малката корекция по ал. 3 може да бъде променен след одобрение от Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР) по обосновано предложение на балансъора.

Чл 11. (1) Балансърът определя абсолютната стойност на толеранса за всеки ползвател, поотделно за всяка балансова зона, на дневна база, въз основа на процент от сумарния резервиран капацитет на изходни точки на балансовата зона за конкретния ден.

(2) Балансърът определя размера на толеранса в процентно изражение всяка газова година, еднакъв за всички ползватели на газопреносните мрежи и за балансовите зони, като не може да бъде по-голям от 5%.

Глава трета

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕНА НА ПРИРОДНИЯ ГАЗ ЗА БАЛАНСИРАНЕ

Чл. 12. (1) За всеки ден от месеца се определя цена на природния газ за балансиране по формулата:

$$C_{ПГБ}^D = C_R^D + K_{РБ}$$

където:

$C_{ПГБ}^D$ – цена на природния газ за балансиране за деня D, лв./MWh;

C_D^D – референтна цена на природния газ за деня D, лв./MWh;

K_{PB} – разходна компонента на цената на природния газ за балансиране, лв./MWh.

(2) Референтната цена на природния газ за деня D се определя за всеки ден от периода на балансиране по следния начин:

1. при наличие на борса за търговия с природен газ и извършени повече от 10 търговски сделки за покупка/продажба на природен газ с обем не по-малък от 65 000 MWh за деня на отчитане и предходните 2 дни - равна на среднопретеглената за периода цена от извършените търговски сделки;

2. при неизпълнение на условието по т. 1 - равна на утвърдената на обществения доставчик цена за продажба на природен газ на крайни снадители на природен газ и на клиенти, присъединени към газопреносната мрежа, приложима за съответния ден, без включена цена за достъп и пренос по газопреносна мрежа.

Чл. 13. Разходната компонента на цената на природния газ за балансиране е стойност с положителен или отрицателен знак за единица дисбаланс, изчислявана от балансъора годишно по формулата:

$$K_{PB} = \frac{НГП_B \mp C_d}{\Delta_{год}}$$

където:

K_{PB} – разходната компонента на цената на природния газ за балансиране, лв./MWh;

$НГП_B$ – необходими годишни приходи за дейността балансиране, лв.;

C_d – годишно прехвърлена сума от сметката за неутралност при балансиране, лв.;

$\Delta_{год}$ – очакван сумарен годишен дисбаланс, общо за всички балансони зони, MWh.

Глава четвърта

НЕОБХОДИМИ ПРИХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА БАЛАНСИРАНЕ

Чл. 14. Балансърът изчислява необходими годишни приходи за дейността балансиране ежегодно по формулата:

$$НГП_B = ОПР + Ам + БВ * НВ,$$

където:

ОПР – прогнозни оперативни годишни разходи за дейността балансиране на природен газ за годината на определяне;

Ам – разходи за амортизация на активите, с които се извършва дейността балансиране, отчетени за предходната отчетна година;

БВ – база на възвръщаемост;

НВ – норма на възвръщаемост на капитала.

Чл. 15. Базата на възвръщаемост се изчислява по формулата:

$$БВ = А - \Phi - Амн + НОК,$$

където:

А – отчетна стойност на активите, с които се извършва дейността балансиране и имат полезен живот към края на предходната отчетна година;

Ф – балансова стойност към края на предходната отчетна година на активите, обслужващи дейността, които са придобити чрез финансиране или по безвъзмезден начин, в т. ч. по грантови схеми, дарения, помощи, от клиенти и др.;

Амн – натрупана амортизация към края на предходната отчетна година на активите, с които се извършва дейността балансиране;

НОК – необходим оборотен капитал за извършване на дейността балансиране за годината на определяне.

Чл. 16. (1) Необходимият оборотен капитал отразява резултатите от проучване за необходимите средства за поддържане на достатъчен размер парични средства за посрещане на текущите задължения и задълженията към доставчици.

(2) Във връзка с определяне на необходимите годишни приходи, балансът извършва проучване за необходимия оборотен капитал.

(3) Оборотният капитал се изчислява на основата на т. нар. „Нетен цикъл на оборотния капитал”, на база дните, за които балансът възвръща изразходваните парични средства, пряко свързани с дейността балансиране, чрез получаването на съответните постъпления.

(4) Необходимият оборотен капитал се определя като част от паричните разходи, пряко свързани с дейност, която да съответства на нетния цикъл на оборотния капитал за една година по следната формула:

$$НОК = \frac{ГПР}{N_{ПС}}$$

където:

ГПР – годишни парични разходи;

N_{ПС} – среден брой цикли на паричните средства за една година.

(5) В случай, че балансът не извърши проучването, оборотният капитал се определя като не по-висока стойност от 1/8 от годишните оперативни парични разходи за дейността, включително разходите за закупуване на оперативен газ и поддържане на запас от него, с цел извършване на физическо балансиране на газопреносните мрежи.

Чл. 17. Нормата на възвръщаемост на капитала се определя като норма преди данъчно облагане. Тя е равна на среднопретеглената цена на капитала (СПЦК), изчислена за общия капитал на баланса по формулата:

$$НВ = D_{СК} * \left(\frac{НВ_{СК}}{1 - \frac{ДС}{100}} \right) + D_{ПК} * НВ_{ПК}$$

където:

НВ – норма на възвръщаемост на капитала преди данъчно облагане, %;

Дск – дял на собствения капитал в общия капитал, %;

НВск – норма на възвръщаемост на собствения капитал след данъчно облагане;

ДС – корпоративен данък по Закона за корпоративното подоходно облагане, %;

Дпк – дял на привлечения капитал в общия капитал, %;

НВпк – норма на възвръщаемост на привлечения капитал.

(2) КЕВР одобрява норма на възвръщаемост на собствения капитал по предложение на баланса или определя целева норма на възвръщаемост на капитала.

Глава пета

СМЕТКА ЗА НЕУТРАЛНОСТ ПРИ БАЛАНСИРАНЕ

Чл. 18. (1) Балансьорът води сметка за неутралност, като в края на всяка газова година определя годишно финансово салдо за дейността балансиране по формулата:

$$\Phi C_B = П_B - P_B - B_B ,$$

където:

П_B – годишни приходи от дейността балансиране, включително приходи от продажба на излишъци на природен газ, получени в резултат на извършване на дейността, както и приходи от разлики в цените на закупен природен газ за физическо балансиране и реализиран природен газ за извършване на дейността балансиране;

P_B – годишни разходи за извършване на дейността:

- разходи за закупуване на природен газ за физическо балансиране;
- разходи за закупуване на природен газ за търговско балансиране;
- оперативни разходи за извършване на дейността;
- годишни амортизации на активите, с които се извършва дейността;
- разходи от разлики в цените на закупен природен газ за физическо балансиране и реализиран природен газ за извършване на дейността балансиране;

B_B – определената възвръщаемост върху базата за възвръщаемост, изчислена съгласно чл. 15.

Чл. 19. (1) Определеното годишно финансово салдо от дейността (**ΦC_B**) с положителен или отрицателен знак се натрупва в сметката за неутралност.

(2) Балансьорът се стреми да постигне нулева стойност на сметката за неутралност, като в края на всяка газова година предприема действие за освобождаване на цялата или на част от натрупаната стойност.

(3) Балансьорът освобождава/компенсира ежегодно част от натрупаната сума, чрез корекция на разходната компонента на цената на природния газ за балансиране, като:

1. при положителна стойност на сметката за неутралност балансьорът може да освободи сума не по-голяма от определените по чл. 14 необходими годишни приходи за дейността балансиране;
2. при отрицателна стойност на сметката за балансиране балансьорът може да компенсира сума в размер не по-голям от два пъти определените по чл. 14 необходими годишни приходи за дейността балансиране.

(4) Ако след извършване на действията по ал. 3 в сметката остане определена положителна сума, балансьорът може да я освободи, за да коригира разходната компонента на цената на природния газ за балансиране през следващи ценови периоди.

Глава шеста

СЕТЪЛМЕНТ НА ДИСБАЛАНСИ. ФАКТУРИРАНЕ И ПЛАЩАНЕ

Чл. 20. (1) Балансьорът води финансова сметка за балансиране за всеки ползвател, в която се натрупват дневните финансови изчисления на разпределените дисбаланси за всяка балансова зона поотделно, съгласно чл. 10. Всички такси за дисбаланс, предмет на дневните финансови изчисления, се осчетоводяват във финансовата сметка за балансиране.

(2) При определяне на крайни количества на дисбаланс, различни от начално определените за даден газов ден, балансьорът преизчислява стойността на финансовата сметка за балансиране, като отчита определените крайни количества дисбаланс.

Чл. 21. (1) Натрупаните по финансовата сметка такси за дисбаланс се изчистват към/от ползвател на месечна база.

(2) При отрицателно салдо на финансовата сметка за месеца, балансьорът издава фактура на ползвателя за натрупаната сума, в 7-дневен срок от датата на определяне на крайните дисбаланси.

(3) При положително салдо на финансовата сметка за месеца, ползвателят издава фактура за натрупаното салдо, в 7-дневен срок от датата на определяне на крайните дисбаланси.

(4) В началото на всеки месец финансовата сметка се нулира, като в нея започват да се натрупват дневните такси за дисбаланс за новия месец.

Чл. 22. (1) Месечната фактура е на стойност, определена от всички начисления, отнасящи се до разпределените дневни количества дисбаланс за всяка балансова зона поотделно и прилаганите цени за дисбаланс на дневна база. Ползвателят заплаща или получава от балансьора резултатната обща сума в лева.

(2) За определяне на стойността на месечната фактура балансьорът изготвя обобщено извлечение за сетълмент на дисбаланси по дни от месеца и балансови зони, за всеки ползвател на газопреносните мрежи, в 2-дневен срок от датата на определяне на крайните дисбаланси. В същия срок балансьорът изпраща извлечението по електронната поща или факс на съответния ползвател.

(3) В срок до 2 дни от получаване на извлечението, ползвателят го подписва и изпраща по електронна поща или факс на балансьора. В случай, че балансьорът не получи подписаното от ползвателя месечно извлечение в посочения срок, за валидно се приема едностранно подписаното от балансьора месечно извлечение.

(4) Ползвателят има право да оспори извлечението или част от него, както и да представи допълнителни доказателства, които налагат промяна на извлечението. Независимо от оспорването, ползвателят е длъжен да приеме или издаде фактура на база на извлечението.

Чл. 23. (1) Всички плащания от/към ползвателя се извършват чрез банкови преводи по банкови сметки, посочени от двете страни.

(2) Всички плащания се извършват в лева.

(3) Плащането на месечните фактури се извършва до 25-то число на месеца на издаване на фактурите и след представяне на надлежно издадена фактура от издаващата страна.

Глава седма

РЕД ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ И УТВЪРЖДАВАНЕ НА ЦЕНООБРАЗУВАЩИТЕ ЕЛЕМЕНТИ, ФОРМИРАЩИ ТАКСАТА ЗА ДИСБАЛАНС

Чл. 24. (1) В срок до 2 месеца преди началото на всяка газова година балансьорът определя необходимите годишни приходи за дейността балансиране по реда на настоящата методика, сумата за освобождаване/компенсиране от сметката за неутралност при балансиране, размера на толеранса в проценти съгласно чл. 11, както и размера на малката корекция в проценти съгласно чл. 10, ал. 3 и ал. 4.

(2) Въз основа на определените стойности по чл. 14 и чл. 19, ал. 3, и прогнозния сумарен годишен дисбаланс общо за балансовите зони, балансьорът изчислява разходната компонента на цената за дисбаланс съгласно чл. 13.

(3) По предложение на балансьора, КЕВР утвърждава разходната компонента на цената на природния газ за балансиране.

(4) В срок не по-кратък от 55 дни преди началото на всяка газова година, балансърът внася в КЕВР предложението по ал. 3 със заявление, към което прилага писмена обосновка и доказателства за отделните разходи и за връзката им с изпълнението на дейността балансиране, както и други данни, които балансърът счита за необходимо да представи в подкрепа на подаденото заявление или изискани от КЕВР.

(5) КЕВР в срок до 15 дни след представяне на заявлението по ал. 4 на закрито заседание приема доклад и проект на решение и насрочва дата и час за провеждане на обществено обсъждане по чл. 14 от Закона за енергетиката на приетия проект на решение.

(6) Провеждането на процедурата за обществено обсъждане по чл. 14 от Закона за енергетиката започва с оповестяване проекта на решение на страницата на КЕВР в интернет.

(7) КЕВР обсъжда с балансъра и със заинтересованите лица проекта на решение и определя 14-дневен срок за представяне на становища.

(8) След приключване на процедурата за обществено обсъждане на закрито заседание КЕВР приема решение за утвърждаване на разходната компонента на цената на природния газ за балансиране. Решението се приема не по-късно от 14 дни преди началото на всяка газова година.

Чл. 25. (1) Балансърът публикува решението по чл. 24, ал. 7 в средства за масова информация и на интернет страницата си, не по-късно от 10 дни преди началото на газовата година.

(2) Балансърът ежедневно обявява на интернет страницата си цена на природния газ за балансиране, изчислена по реда на настоящата методика.

(3) Балансърът поддържа на интернет страница си актуална информация за елементите на дневните такси за дисбаланс, включително за размера на толеранса и малката корекция.

Чл. 26. (1) При осъществяване на правомощията си КЕВР извършва текущо наблюдение и контрол върху дейността на балансъра по прилагане на настоящата Методика и в съответствие с приложимото законодателство.

(2) По своя инициатива КЕВР може да извърши проверка по прилагане на тази Методика, по реда на действащото законодателство.

(3) Балансърът е длъжен да изпълни дадените с решение на КЕВР задължителни указания в определения срок. Срокът трябва да е достатъчен, за да позволи на балансъра да извърши необходимите действия.

Чл. 27. Методиката може да бъде изменена по инициатива на КЕВР или по предложение на балансъра.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на тази методика:

1. Балансова сметка е сметка за всеки отделен ползвател на газопреносната мрежа, в която се натрупват произведенията от ежедневните количества на дисбаланс (положителен или отрицателен), подлежащи на финансово изчистване към края на газовия ден и валидната за съответния газов ден цена за природния газ за балансиране (в и извън определения толеранс).

2. Балансово портфолио е съвкупността от входящите и изходящите количества природен газ на ползвател на мрежата.

3. Количество дисбаланс е разликата между дневните разпределени количества, преминали през входни точки на преносната мрежа в балансовото портфолио на ползвател и дневно разпределените му количества на изходните точки на мрежата. Дисбалансът може да има положителен или отрицателен знак. Количествата на дневния дисбаланс се изразяват в MWh.

- 4. Малка корекция** е поправка в цената на природния газ за балансиране, изразена в проценти от нея, прилагана с положителен или отрицателен знак в зависимост от знака на дисбаланса с цел определяне на дневните такси за дисбаланс.
- 5. Сметка за неутралност** при балансиране е финансова сметка водена от балансьора с цел постигане на неутралност по отношение на приходите и разходите за дейността балансиране.
- 6. Такса за дисбаланс** е парична сума, изчислявана на дневна база, която ползвателят на мрежата плаща или получава в зависимост от размера на своя дневен дисбаланс.
- 7. Толеранс** е максималният допустим диапазон на дисбаланс, в рамките на който се прилага специален режим на определяне на таксата за дисбаланс.
- 8. Ценови период** е период от една година, през който разходната компонента на цената на природния газ за балансиране остава непроменена.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Балансьорът подава в КЕВР заявление за утвърждаване на разходната компонента на цената на природния газ за балансиране за първия ценови период не по-късно от 1 месец от влизане в сила на тази методика.

§ 3. Прилагането на цените, определени по тази методика, започва не по-рано от 01.01.2017 г.

§ 4. Тази методика е приета от КЕВР с решение по Протокол № 227 от 30.11.2016 г., т. 1 на основание чл. 11, ал. 3 от Правилата за търговия с природен газ и член 20, параграф 1 на Регламент (ЕС) № 312/2014 на Комисията от 26.03.2014 г. за установяване на Мрежов кодекс за балансиране на газопреносните мрежи.

§ 5. Тази методика влиза в сила от деня на постановяване на решението на КЕВР за нейното приемане и се обнародва в „Държавен вестник“.